

Babs Licht

De weg langs de wilgen

Over wat blijft
wanneer alles
is veranderd

Proloog

Soms denk je dat je een plaats hebt verlaten.

Dat je haar achter je hebt gelaten zoals je een huis achterlaat: de deur dicht, de sleutel ingeleverd, het leven verder. Dat wat daar was, daar blijft. Dat afstand een vorm van afsluiting is.

Tot je terugkeert.

Niet omdat je dat per se wilt, maar omdat er iets is dat niet anders kan. Een huis dat wacht. Een kamer die nog niet leeg is. Een naam die niet meer wordt uitgesproken en juist daarom overal hoorbaar is.

Dan blijkt dat een plaats zich anders herinnert dan jij.

Dat ze je niet heeft losgelaten, maar je heeft bewaard. In de knik van een weg. In de geur van nat gras langs het water. In een deur die nog net zo zwaar opengaat als toen je hem voor het laatst achter je dichttrok. In kamers waarin iemand afwezig is en toch nog precies lijkt te passen.

En soms, heel soms, wacht er nog iets anders.

Iemand.

Niet als verrassing, niet als toeval, maar als iets wat nooit helemaal verdwenen is geweest. Iets wat zich al die tijd buiten beeld heeft gehouden en nu, zonder aankondiging, weer voor je staat alsof de jaren daartussen niet alleen voorbij zijn gegaan, maar zich ergens hebben opgehoopt.

Het zijn niet altijd de grote gebeurtenissen die een leven veranderen.

Vaker begint het met iets kleins.

Een weg die smaller lijkt dan je je herinnert.

Een huis dat nog niet weet dat het leeg is. Een vraag waarop geen eenvoudig antwoord bestaat.

Of met de onverwachte zekerheid dat wat je ooit hebt achtergelaten, je niet alleen terugvindt - maar opnieuw moet leren begrijpen.

Hoofdstuk 1

De weg langs de wilgen was smaller dan ze zich herinnerde.

Dat was het eerste wat Marije dacht toen ze de bocht nam en het lange stuk weg zich voor haar opende, met aan de rechterkant het water en aan de linkerkant het lage land dat zich nog altijd gedroeg alsof de horizon geen grens was maar een afspraak die voortdurend opnieuw kon worden uitgesteld. Misschien was de weg niet werkelijk smaller geworden. Misschien deed afstand dat met een mens: alles wat je vroeger op de fiets, in tegenwind, zonder nadenken had afgelegd, leek later in een auto minder breed, minder eindeloos, minder van jou.

Ze minderde vaart.

Niet omdat het nodig was. Er kwam niemand van voren, niemand achter haar. De weg lag er rustig bij, nog vochtig van een eerdere bui, met plassen in de berm waarin het vale voorjaarslicht zich verzamelde. Maar haar handen gingen vanzelf iets steviger om het stuur. Alsof haar lichaam eerder dan haar hoofd begreep dat dit niet zomaar een weg was die naar een dorp leidde, maar een oude lijn in haar leven waar ze, of ze wilde of niet, opnieuw overheen moest.

De wilgen stonden er nog.

Dikker nu, breder in hun stam, de takken lager en zwaarder dan in haar herinnering. Vroeger hadden ze iets luchtigs gehad, iets van beweeglijkheid en schaduw. Nu leken ze meer te bewaren. Alsof bomen, net als mensen, met de jaren minder uitslaan en meer vasthouden.

Ze had zich voorgenomen niet te stoppen.

Dat was de afspraak geweest die ze met zichzelf had gemaakt toen ze vanmorgen de stad uitreed. Gewoon doorrijden. Niet sentimenteel worden op de verkeerde plekken. Niet halverwege de reis al doen alsof het dorp haar iets te zeggen had voordat ze überhaupt de sleutel in de voordeur had gestoken. Ze was hier voor het huis. Voor de afronding. Voor wat geregeld moest worden sinds haar moeder er niet meer was. Niet voor een ceremonie van terugkeer

die alleen maar zou bewijzen dat ze zichzelf nog steeds te snel verloor in plaatsen waar ze ooit had gedacht thuis te horen.

Maar bij de derde wilg zette ze de auto stil.

Het ging bijna onmerkbaar. Haar voet op de rem, de trage schok van stilstand, het zachte natrillen van de motor. Toen stilte.

Ze legde haar handen in haar schoot en keek recht voor zich uit.

Het water naast de weg lag donker en vlak, met hier en daar een kleine beweging waar de wind het oppervlak beroerde. Aan de overkant lagen de weilanden bleek onder de lucht, nog te vroeg in het seizoen om al echt groen te zijn, maar niet meer winter genoeg om doods te ogen. Alles had iets van aarzeling. Dat vond ze passend.

Ze opende het portier en stapte uit.

De lucht rook naar nat gras, modder, water en iets scherpers dat misschien van pas gesnoeide takken kwam. Ze haalde adem en voelde onmiddellijk hoe anders lucht kan zijn wanneer hij niet tussen muren en asfalt gevangen heeft gezeten. Alsof hij zwaarder was en tegelijk opener.

Even bleef ze naast de auto staan. Daarna liep ze naar de rand van het water.

Hier had ze vroeger ook gestaan. Niet precies op deze plek misschien, maar wel aan deze weg, met dezelfde bomen, hetzelfde land, dezelfde trage strook water waarin de lucht zich verzamelde zonder ooit helemaal vast te gaan liggen. Er waren dingen die een mens vergeet - data, gezichten van mensen die ooit dichtbij waren geweest, de exacte volgorde van een afscheid - maar een landschap vergeet zich anders. Dat gaat in het lichaam zitten. In de knik van een weg. In de geur van een slootkant. In de manier waarop een boom zijn takken laat hangen over water dat nergens haast mee maakt.

Ze keek om zich heen en voelde, tegen wil en dank, hoe oud zeer zich zelden aankondigt als pijn. Veel vaker komt het als herkenning. Als een plek die niet alleen terugkeert, maar je meteen ook vertelt wie je daar ooit was.

Vroeger was deze weg voor haar een begin geweest.

Ze had hem gefietst met een tas achterop, met boeken in haar rugzak, met haast, met tegenzin, met onrust, met een hoofd vol plannen die elders lagen. Ze had hier gereden met het ongeduld van iemand die nog dacht dat het leven pas werkelijk begon voorbij de laatste huizen van het dorp, voorbij de horizon desnoods, op een plek waar niemand je geschiedenis kende en waar je niet voortdurend werd teruggeplaatst in wie je al zo lang was dat anderen er niet meer doorheen keken.

Nu stond ze hier en voelde ze hoe weinig van dat oude schema nog over was.

Niet omdat ze ongelijk had gehad toen ze weg wilde. Weggaan was nodig geweest. Daar geloofde ze nog steeds in. Maar toch ook omdat er een leeftijd komt waarop je begint te vermoeden dat sommige vertrekken niet alleen een beweging naar buiten zijn, maar ook een manier om iets achter te laten waar je geen taal voor hebt. Niet alles wat je verlaat, laat jou ook los.

‘Het is maar een dorp,’ zei ze hardop.

De woorden klonken vreemd in de open lucht. Niet dapper. Niet zelfs ironisch. Eerder dun, alsof ze van te weinig materiaal gemaakt waren om echt te kunnen dragen wat ze probeerden te bezweren.

Er antwoordde niets.

Alleen het zachte geruis van de wilgentakken. Een vogel ergens verderop. Het water dat heel licht tegen de kant tikte alsof het met kleine, geduldige vingers aan een deur bleef kloppen.

Ze sloot even haar ogen.

In het donker achter haar oogleden zag ze geen beelden, maar gewaarwordingen. Haar moeder aan het raam in de keuken. Anna met opgestroopte mouwen in de tuin. Haar eigen jongere zelf die de weg af fietste met te dunne schoenen en gedachten die groter waren dan haar leven op dat moment. En heel ergens daarachter, nog niet scherp, meer als een vorm zonder details: Thomas.

Ze opende haar ogen meteen weer.

Nee, dacht ze. Niet nu al.

Ze was hier niet om alles tegelijk toe te laten. Niet om de hele geschiedenis op de eerste meter van terugkeer over zich heen te laten slaan als een golf die er alleen maar op uit was haar weer onvast te maken. Eerst het huis. Eerst naar binnen. Eerst de kamers die nog leeggeruimd moesten worden van iemand die er niet meer was en toch nog overal precies de goede maat leek te hebben.

Ze liep terug naar de auto en bleef met haar hand op het portier staan.

Het dorp lag nog niet in zicht, maar ze wist precies hoe het zich straks zou aandienen. Eerst het huis met het blauwe hek. Dan de bocht bij de bakker. Daarna het plein. Alles nog op zijn plaats en toch ook niet meer.

Toen stapte ze in, startte de motor en reed verder.

De wilgen gleden langs haar heen, één voor één, als oude getuigen die niets zeiden maar alles leken te onthouden.

Hoofdstuk 2

Het huis stond er nog zoals huizen dat doen wanneer mensen eruit verdwijnen zonder dat de tijd meteen hard genoeg toeslaat om hen uit de ruimte te wissen.

Niet verlaten, precies. Ook niet bewoond. Eerder in een toestand daartussenin, alsof het zichzelf nog niet helemaal had durven geloven dat het nu zonder haar moeder verder moest. De voortuin lag erbij zoals hij er in maart altijd bij had gelegen: nog kaal op sommige plekken, al met eerste groene doorzetters in de border. De tegels van het pad waren donker van vocht. Het keukenraam weerspiegelde de lucht zo volledig dat je van buiten nooit wist of er iemand achter stond.

Marije zette de auto aan de straat en bleef even zitten.

De sleutel zat in haar tas. Dat wist ze. Toch tastte ze nog even na, alsof de tastbare aanwezigheid van het metaal haar meer overtuigen kon dan de wetenschap alleen. Ze had zich de laatste weken vaak afgevraagd hoe het zou voelen om hier opnieuw voor de deur te staan. Verdrietig, dacht ze eerst. Dan weer praktisch. Dan weer vooral vermoeiend. Nu ze er werkelijk was, voelde het anders. Minder zuiver. Minder benoembaar. Alsof haar lichaam nog niet had besloten welke houding het tegenover dit huis moest aannemen en daarom maar tegelijk meerdere dingen werd: terughoudend, alert, week vanbinnen, maar ook opgelucht dat de anticipatie eindelijk voorbij was.

Ze stapte uit en liep het pad op.

Het grind kraakte nog hetzelfde onder haar voeten. Dat detail trof haar onverwacht hard. Alsof een mens bereid is zich mentaal voor te bereiden op grote emoties, maar juist door zoiets kleins overrompeld kan worden: een geluid dat geen enkel respect heeft voor de jaren ertussenin.

Bij de voordeur bleef ze staan.

De verf was iets doffer dan vroeger. Het koperen huisnummer scheef, zoals haar moeder het altijd had laten zitten omdat 'iets pas

echt hinderlijk is als je er voortdurend op let'. Marije stak de sleutel in het slot en draaide hem om.

De deur ging zwaar open, alsof het huis eerst moest beslissen of het haar meteen zou herkennen.

Binnen kwam de geur haar tegemoet.

Niet muf, niet vies, niet vervallen. Maar wel de geur van stilstand. Stof, hout, gesloten kamers, het vage spoor van zeep en iets bloemigs dat misschien nog uit kasten of gordijnen opsteeg. De geur van iemand die niet lang geleden is weggevallen, niet uit het leven alleen, maar ook uit het dagelijkse ritme van een huis.

Ze stapte over de drempel en deed de deur achter zich dicht.

Daarna bleef ze in de gang staan.

De kapstok hing nog vol. Haar moeders lichtgrijze jas, een sjaal met een klein motief, een boodschappentas waarin waarschijnlijk nog steeds opvouwbare draagtasjes zaten omdat haar moeder niets weggooide wat 'nog prima dienst kon doen'. Onder de kapstok stonden twee paar schoenen, netjes naast elkaar, alsof iemand later die dag nog een keuze zou maken.

Marije haalde langzaam adem.

Dit was het dus.

Niet de begrafenis. Niet de kaarten, de telefoontjes, het papierwerk, het overleg met Anna, de praktische verdeling van eerste taken. Maar dit. De gang. De jas. De schoenen. De afwezigheid die nergens nog definitief uitzag en daarom des te pijnlijker was.

Ze liep de woonkamer in.

De gordijnen waren half dicht. Het licht viel in lange, bleke banen over de vloer. De tafel stond nog waar hij altijd had gestaan, iets uit het midden, zodat je er gemakkelijker omheen kon bewegen. Op het dressoir lag een stapel post. Op de vensterbank stonden twee planten waarvan er één de geest had gegeven en de ander verbazingwekkend goed standhield, alsof die laatste er een punt van had gemaakt de dood niet al te volgzzaam te volgen.

Ze zette haar tas op een stoel en keek langzaam rond.

Hier had haar moeder gezeten. Daar bij het raam, met een tijd-

schrift of de krant. Daar op de bank, voeten op een krukje, thee binnen handbereik. Hier had Anna gestaan met een schaal sla. Daar had zijzelf als tiener doen alsof ze luisterde terwijl ze in werkelijkheid al half buiten het huis leefde, in plannen, in boeken, in gedachten die zich niet lieten vangen door de maat van deze kamers.

Ze liep naar het dressoir en pakte de bovenste envelop op. Het handschrift zei haar niets. Waarschijnlijk iets van een verzekering of een goedbedoelde brief die te laat was gekomen om nog haar moeder te bereiken en nu toch niet achteloos tussen reclamefolders hoorde te belanden.

Ze legde hem terug.

Niet nu.

De behoefte om meteen alles open te trekken, te ordenen, stapels te maken en zo overzicht te forceren, was er wel. Maar daaronder zat iets anders dat trager was en serieuzer. Het besef dat opruimen in een huis als dit geen neutrale handeling is. Je verplaatst niet alleen spullen. Je verandert verhoudingen. Je beslist wat nog betekenis mag dragen en wat tot voorwerp gereduceerd wordt. Dat vraagt niet per se groot verdriet, maar wel een soort nauwkeurigheid die met liefde te maken heeft en niet alleen met efficiëntie.

Ze liep door naar de keuken.

Daar was het licht feller, helderder. De glazen potten stonden nog op het aanrecht, gevuld met koffie, suiker, rijst. De theedoek hing over de ovenstang. Op het kleine prikbord naast de achterdeur zaten nog twee bonnetjes, een boodschappenlijstje en een kaartje van Anna's jongste dochter met daarop in scheve letters: *voor oma*.

Marije streelde met haar vingers over de rand van het aanrecht.

Ze herinnerde zich de keuken als de meest onmiskenbare ruimte van het huis. Niet omdat er de belangrijkste gesprekken plaatsvonden - dat was vaak juist niet zo - maar omdat de keuken de plek was waar alles samenvloeiende in gewone handelingen. Boterhammen smeren. Groenten snijden. Koffie zetten. Afwassen. Dingen die juist daarom alles dragen omdat niemand ze als beslissende momenten herkent terwijl ze gebeuren.

Ze opende een kastje, pakte een glas en vulde het onder de kraan.

Het water was koud. Goed koud. Ze dronk langzaam en keek uit het raam naar de tuin. De schuurdeur stond nog op een kier. De tuinstoelen waren opgestapeld. Het gras had nog die doffe, winterse kleur die ieder moment in groener kon omslaan als de temperatuur het toestond.

Hier had haar moeder vaak gestaan. Kijkend. Niet altijd bezig, soms gewoon aanwezig in de ruimte alsof kijken op zichzelf ook een taak was.

Marije had vroeger weinig begrip gehad voor dat soort stiltes. Ze had ze ervaren als leegte, of als iets waartegen zij moest praten, bewegen, plannen. Nu wist ze beter. Stiltes zijn niet allemaal hetzelfde. Sommige zijn ontsnapping. Andere zijn de enige plek waar een mens werkelijk iets tot zich laat komen.

Vanuit de straat klonk een deur die dichtviel. Daarna stemmen, gedempt, en een fietsbel. Het dorp leefde gewoon door. Dat bleef een van de vreemdste kanten van rouw: hoe onbeleefd de wereld kan doorgaan zonder je daar speciaal voor te willen kwetsen.

Ze zette het glas neer en liep terug naar de woonkamer.

Op de trap bleef ze staan.

Boven lagen haar oude kamer, de logeerkamer, de slaapkamer van haar moeder. Ruimtes waarin tijd zich anders had afgezet dan beneden. Minder in dagelijks gebruik, meer in lagen van bewaren.

Ze voelde een lichte weerstand.

Niet dramatisch. Geen plotselinge golf. Eerder de eenvoudige tegenzin van iemand die weet dat boven gaan betekent dat het huis persoonlijker wordt. Beneden kon nog bijna alles onder de noemer praktisch vallen. Boven niet meer.

Toch ging ze.

Op de overloop bleef ze even staan en keek naar de deuren.

Haar eigen kamer was half open. Ze duwde hem verder open en keek naar binnen.

De ruimte was kleiner dan in haar herinnering, zoals bijna alle kamers uit je jeugd kleiner blijken zodra je terugkomt met een vol-

wassen lichaam en een hoofd dat zich te veel is gaan hechten aan abstracte grootten. Het bed stond nog op dezelfde plek, onder het raam. De boekenkast was voller dan ze dacht. Op de stoel lag een stapel oude tijdschriften. De spiegel aan de kastdeur had nog steeds dat kleine barstje linksboven.

Ze liep naar het raam en keek naar buiten.

Van hieruit zag je de tuin, de schuur, een stuk van de achterburen, de lijn van het land verderop. Vroeger had ze hier gestaan met een gevoel dat haar eigen leven elders moest beginnen. Alsof het raam niet uitkeek op achtertuinen en nat gras, maar op een grens die zij overschrijden moest om zichzelf niet te verliezen.

Nu keek ze en dacht: wat heeft dat meisje eigenlijk gezien? Wat was het precies waar ze zo dringend uit weg moest dat ze niet merkte wat ze tegelijk achterliet?

Ze draaide zich om en keek naar de kamer.

Er lag nog van alles van haar. Boeken. Schriften. Een sjaal. Een doos die in jaren niet open was geweest. De gedachte dat al die dingen hier waren blijven staan terwijl zij een heel leven elders had opgebouwd, ontroerde haar niet eens onmiddellijk. Het maakte haar vooral stil. Alsof ze pas nu beseftte dat vertrekken nooit betekent dat je overal even consequent verdwijnt.

Op de overloop klonk ineens de vloerplank die altijd kraakte als je te dicht langs de muur liep.

Ze verstijfde een seconde, half lachend om zichzelf zodra ze doorkreeg waarom. Alsof ze heel even had gedacht dat haar moeder zich nog bewoog in dit huis op een manier die niet helemaal uit te sluiten viel zolang niet alles opnieuw was ingedeeld.

Ze liep naar de slaapkamer van haar moeder en bleef in de deuropening staan.

Het bed was opgemaakt. De spreij gladgetrokken. Op het nachtkastje stond een leesbril naast een half uitgelezen boek. De stoel in de hoek droeg een vest dat ze vergeten waren weg te nemen of bewust hadden laten hangen omdat iedereen aanvoelde dat sommige dingen niet op de eerste dag al in een tas konden verdwijnen zonder

dat het op verraad leek.

Marije stapte de kamer binnen.

De geur was hier nog sterker. Lavendel, zeep, stof, lichaam dat net lang genoeg weg is om niet meer tastbaar maar nog wel aanwezig te zijn.

Ze ging op de rand van het bed zitten.

En toen, eindelijk, kwamen de tranen.

Niet heftig. Niet met schokken. Meer een stille, warme stroom die haar verraste door zijn kalmte. Alsof verdriet soms niet wacht op grote woorden of ceremonies, maar gewoon op een bedrand, een bril op een nachtkastje, een kamer die nog niet weet dat ze onbewoond is geworden.

Ze liet het toe.

Niet lang. Niet omdat ze het terugduwde, maar omdat het op-hield toen het klaar was. Daarna bleef ze nog zitten, haar handen in haar schoot, kijkend naar het boek dat haar moeder niet meer uit had gelezen.

Even dacht ze aan bellen. Anna. Gewoon om te zeggen: ik ben boven. Ik zit op haar bed. Ze ruikt er nog. Maar ze deed het niet.

Nog niet.

Er waren dingen die eerst zonder getuige moesten landen.

Pas toen ze beneden opnieuw de stilte van het huis hoorde en van een afstand het geluid van een auto die de straat inreed, stond ze op.

Ze streek de spreid glad over de plek waar ze had gezeten, alsof ze zich verontschuldigde voor de rimpel.

Daarna liep ze terug naar beneden.

Het huis wachtte.

Maar het was niet langer een vreemde wacht.